

Bijlage D Openbare verkoop natuurgrond Broekeindsedijk

Wat is natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland? En nadere uitleg over de bijbehorende Kwalitatieve Verplichting.

In dit document vindt u meer informatie over het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland. Wij geven u meer uitleg over deze term en wat dat betekent voor het beheer en het gebruik van dit soort natuur. Daarna geven we meer uitleg over de bedoelingen van de Kwalitatieve Verplichting die gevestigd zal worden.

We eindigen met de specifieke tekst die over dit natuurbeheertype in de Kwalitatieve Verplichting staat. Ook geven we u informatie over artikel 13 van de Verkoopovereenkomst.

Deze informatie kan u helpen bij het ontwikkelen en in stand houden van het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland en geeft u meer duidelijkheid waar u voor tekent met de Verkoopovereenkomst die bij deze inschrijfprocedure hoort.

1. Informatie over het natuurbeheertype

a) Index Natuur en Landschap

Er zijn vele soorten natuur. Bos, heide, graslanden, etc. Om ervoor te zorgen dat duidelijk is wat er precies bedoeld wordt met verschillende soorten natuur is er een Index Natuur en Landschap opgesteld waarin de verschillende soorten natuur zijn beschreven. Alle provincies gebruiken deze Index, bijvoorbeeld in hun Natuurbeheerplan en voor subsidies voor het beheer van verschillende soorten natuur. Groen Ontwikkelfonds Brabant gebruikt de Index in haar subsidieregeling voor de realisering van het Natuurnetwerk Brabant (subsidie voor functieverandering grond en inrichting). De term 'natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland' komt ook terug in de Kwalitatieve Verplichting die gevestigd wordt na het verstrekken van subsidie door Groen Ontwikkelfonds Brabant of als u via Groen Ontwikkelfonds Brabant natuurgrond koopt. Welke informatie over natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland kunt u vinden in de Index Natuur en Landschap? (link: <https://www.bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/index-natuur-en-landschap/natuurtypen/n12-rijke-graslanden-en-akkers/n12-02-kruiden-en-faunarijk-grasland/>)

- De definitie:
"Het betreft grasland, de grasachtigen (monocotylen) zijn dominant, maar kruiden (dicotylen) en mossen hebben een oppervlakteaandeel van ten minste 20%. Variatie in structuur is belangrijk voor faunasoorten die in dit grasland voorkomen. Zo zorgt een afwisseling tussen korte en hoge vegetatie met plaatselijk ruigte en struweel voor verschil in microklimaat, hetgeen van belang is voor dagvlinders, andere insecten, reptielen, vogels en kleine zoogdieren."
- Hoe wordt de kwaliteit bepaald?
Variatie in structuur is belangrijk voor faunasoorten die in dit grasland voorkomen. Zo zorgt een afwisseling tussen korte en hoge vegetatie met plaatselijk ruigte en struweel voor verschil in microklimaat, hetgeen van belang is voor dagvlinders, andere insecten, reptielen, vogels en kleine zoogdieren. Binnen het kruiden- en faunarijk grasland zijn grasachtigen dominant, maar kruiden

en mossen hebben een oppervlakteaandeel van tenminste 20%. De volgende kwalificerende structuurelementen worden onderscheiden:

N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland – Structuur

Structuurelement	Min. %	Max. %
Hoog struweel, incl. braam-, gagel- en bremstruweel	5	20
Solitaire bomen en kleine bosjes (>5 m)	1	5
Meter slootlengte / hectare*	100	–

1 tot 3 van 3 resultaten

* Slooplengte is in meter/ha, geen percentage

Deze tabel uit de Index Natuur en Landschap geeft het percentage van structuurelementen aan wat past bij het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland.

Een deel van de variatie in structuur in het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland ontstaat door de inrichting van het perceel met landschapselementen en het beheer van deze landschapselementen en een deel van de variatie ontstaat door het beheer van het kruidenrijk grasland.

In de Index Natuur en Landschap staat ook beschreven welke planten en dagvlinders 'kwalificerend' zijn voor het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland en welke ruimtelijke condities gunstig zijn voor de kwaliteit.

- **Beheeradvies**
Het beheeradvies gaat in op de effecten van verschillende beheermaatregelen zoals (na)beweiden, maaien en bemesten. Ook worden mogelijke knelpunten benoemd. Een belangrijk mogelijk knelpunt bij het beheer van het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland is dat bepaalde soorten dominant kunnen gaan worden, wat ten koste gaat van de biodiversiteit. Zo zal een grasland dat voedselrijk is en alleen beheerd wordt door extensieve begrazing zich ontwikkelen tot een grasland waar gestreepte witbol dominant is. Dit is te voorkomen door in een voedselrijke situatie intensiever maai-beheer uit te voeren onder andere ook vóór de bloei van de gestreepte witbol. Ook vertrapping van de zode leidt tot problemen, omdat daardoor kale stukjes grond worden gecreëerd die gunstig zijn voor pionierssoorten zoals ridderzuring, Jacobs kruiskruid, distels en pitrus. Dit is te voorkomen door begrazing alleen toe te passen in de juiste periode met de juiste hoeveelheid (en soort) vee. Als er ondanks de zorgvuldige begrazing toch (tijdelijk) problemen ontstaan door deze soorten, kan gericht maai-beheer helpen.
- Er zijn standaardkostprijzen berekend aan de hand van ervaringen van het beheer van dit natuurbeheertype op verschillende plekken in Nederland. Bij de berekening van deze standaardkostprijzen is onder andere rekening gehouden met maai- en hooiwerkzaamheden,

verwijderen van ongewenste vegetatie, onderhoud van rasters, watergangen en stuwtjes. Ook is er rekening gehouden met opbrengsten uit de verkoop van het gewas of ingebruikgeving. Het negatieve exploitatiesaldo is € 311,07 per hectare (Dit is de standaardkostprijs voor 2024). Via de Subsidierегeling Natuur en Landschap (SNL) is 84% daarvan subsidiabel.

b) overige informatie

Wat opvalt aan de Index Natuur en Landschap is dat deze vooral voor grote natuurbeherende organisaties lijkt geschreven voor situaties waarbij het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland al ontwikkeld is en agrarisch medegebruik van ondergeschikt belang is. Gelukkig is er ook steeds meer praktische informatie voor agrariërs en andere geïnteresseerden om aan de slag te gaan met het beheer van N12.02 kruiden- en faunarijk grasland. Een handige gids over de ontwikkeling en het beheer van deze natuur-graslanden: 'Ontwikkelen van kruidenrijk grasland'. Auteur: Wim Schippers (de meeste recente uitgave is van januari 2023).

ontwikkelen van kruidenrijk grasland	Fase:	Graslandtype:	Opbrengst: (ton ds/ha)	Soorten: (per 25m2)	Kwalificatie:	Invloed Mest:	Invloed bo- dem/water
	Start- en tussenfasen						
	0	Engels raai-grasland	> 10	5 - 10	Zeer soortenarm		
	1	Grassenmix	8 - 10	10 - 15	Soortenarm		
	2	Dominant-stadium*	6 - 8	10 - 15	Soortenarm		
	Kruidenrijk grasland						
	3	Gras-kruiden-mix	5 - 7	15 - 25	Vrij soortenrijk		
	4	Bloemrijk grasland	3 - 6	20 - 40	Soortenrijk		
	5	Schraalland	< 5	> 30	Soortenrijk		

*het dominantstadium is te vermijden door zorgvuldig graslandgebruik

Deze gids is onder andere hier te bestellen: <https://www.aardewerkadvies.nl/>

De uitleg van Wim Schippers over kruidenrijke graslanden vindt u ook op YouTube:

- <https://www.youtube.com/watch?v=tWbZ8fNsMbk>
- https://www.youtube.com/watch?v=2E_fugf5FL0

Het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland is te vergelijken met graslandtype 3 en 4 zoals Wim Schippers deze heeft beschreven. De gids bevat praktische tips hoe een grasland dat volledig uit Engels raai-gras bestaat, doorontwikkeld kan worden naar type 3. In de gids staan volop plaatjes van hoe deze graslanden er dan uit zien, welke plantensoorten je kunt verwachten op verschillende bodems en wat de (on)mogelijkheden zijn voor agrarisch gebruik. Ook hier vindt u meer informatie over maai-beheer, beweiding en in welke situaties bemesting toegevoegde waarde heeft voor het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland.

Het Louis Bolk Instituut heeft samen met Staatsbosbeheer een serie van 10 praktische handreikingen opgesteld, met tips over maaien, begrazen en bemesten:

<https://www.groenontwikkelfondsbrabant.nl/handreiking-beheer-kruidenrijke-graslanden>

Via deze link vindt u een informatieblad over faunavriendelijk maai-beheer:

https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Publicaties/poster-diervriendelijk-maai-beheer-def.pdf

2. Kwalitatieve Verplichting: de bedoeling

Met de Kwalitatieve Verplichting (KV) van de provincie Noord-Brabant wordt juridisch vastgelegd dat u een aantal zaken moet dulden en activiteiten moet nalaten die de ontwikkeling van het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland verstoren of op een andere manier nadelig beïnvloeden. In dit deel leest u meer over de bedoelingen en de logica van de Kwalitatieve Verplichting. In deel 3 leest u de exacte tekst.

Wat betreft het 'dulden' is het belangrijk om te weten dat de huidige én toekomstige hydrologie geduld moeten worden. Dat betekent bijvoorbeeld dat het aanleggen van drainage of greppels in strijd is met de Kwalitatieve Verplichting.

Wat betreft 'nalaten van activiteiten' geldt dat sommige activiteiten altijd nadelig zijn voor het natuurbeheertype, bijvoorbeeld het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Andere activiteiten kunnen zowel nadelig als voordelig zijn, zoals beweiding en bemesting. Tot slot staat er in KV altijd een algemene bepaling dat u activiteiten moet nalaten die de ontwikkeling van het natuurbeheertype belemmert, bemoeilijkt of verhindert. Dat zijn activiteiten die niet specifiek benoemd zijn, omdat we nooit volledig kunnen omschrijven welke activiteiten nadelig zijn voor het natuurbeheertype.

Voor de activiteiten die zowel voordelig als nadelig kunnen zijn, hebben we in de KV nader omschreven wanneer ze nadelig zijn. Dat doen we door te beschrijven welke situaties voorkomen moeten worden. Vervolgens is het aan u als beheerder/eigenaar van de natuur om te sturen op het juiste beheer, waarbij de intensiteit en timing van maaiwerkzaamheden, begrazing en bemesting maatwerk is omdat dit afgestemd moet worden op het ontwikkelstadium van het grasland, de bodem, het seizoen en de weersomstandigheden. Voor bemesting en beweiding geldt dan het volgende:

- Bemesting (met ruige stalmest) is alleen toegestaan als dat ten dienste staat van de ontwikkeling van het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland. Op een goed ontwikkeld kruiden- en faunarijk grasland met het natuurbeheertype N12.02 hebben kruiden en mossen een oppervlakteaandeel van tenminste 20%. Dat betekent dat in de situatie waarin de dominantie van grassen hoger is dan 80%, bemesting niet is toegestaan.
- Begrazing is alleen toegestaan als dat ten dienste staat van de ontwikkeling van het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland. Bij té intensieve begrazing vermindert de variatie in structuur en de kans dat kruiden in bloei kunnen komen. Het is niet aan te geven met welke begrazingsdruk de structuurvariatie te veel beperkt wordt. Wel geven we in de Kwalitatieve Verplichting aan dat de situatie voorkomen dient te worden dat op minder dan 5% van de oppervlakte van het grasland hoger groeiende kruiden/ruigte aanwezig zijn.
- Ook mag begrazing niet leiden tot het te veel kapot trappen van de zode, omdat daarmee pionierssoorten als zuring of Jacobs kruiskruid (en in natte omstandigheden ook pitrus) kunnen gaan domineren, wat ten koste gaat van andere kruiden. De intensiteit van begrazing moet dus passen bij de situatie op het perceel. Té veel kapot trappen van de zode hebben we beschreven in de KV als meer dan 1% van de oppervlakte.

Maaidata

Er staat niets over maaidata in de Kwalitatieve Verplichting. Met maaien kan je schade toebrengen aan beschermde soorten; dat is niet toegestaan en dat is vastgelegd in de Wet Natuurbescherming. Alles wat wettelijk al is vastgelegd, komt niet terug in een Kwalitatieve Verplichting. Maaien is echter een beheermaatregel die ook gunstig is voor de ontwikkeling van de biodiversiteit, mits op de juiste

manier uitgevoerd. De VBNE (Vereniging van Bos- en Natuureigenaren) ontwikkelt voor haar leden een gedragscode 'soortenbescherming natuurbeheer'. In deze gedragscode staan maatregelen waarmee eigenaren van natuurgrond schade aan beschermde soorten zoveel mogelijk voorkomen. Door te werken volgens de gedragscode kunnen eigenaren van natuurgrond natuurbeheer uitvoeren zonder in strijd te handelen met de wet. Verder zijn er door de VBNE werkprotocollen ontwikkeld die helpen bij het zo zorgvuldig mogelijk werken met zo min mogelijk schade.

Meer informatie:

<https://vbne.nl/bos-natuurbeheer/wetgeving-en-gedragscodes/gedragscode-soortenbescherming-natuurbeheer/>

Als u soorten verstoort door maaiwerkzaamheden dan handelt u óók in strijd met de Kwalitatieve Verplichting, aangezien u al datgene moet nalaten dat de ontwikkeling van het natuurbeheertype belemmert, bemoeilijkt of verhindert. Maar zoals in deze notitie is beschreven, is maaien ook een belangrijke beheermaatregel en zijn er allerlei mogelijkheden om de verstoring of beschadiging van planten en dieren zo veel mogelijk te beperken. Net zoals in de 'gedragscode natuurbeheer' gaat het erom dat u kunt aantonen dat u de verstoring of beschadiging van soorten zo veel als mogelijk heeft voorkomen bij uw maaiwerkzaamheden en dat u kunt onderbouwen waarom deze zelfde maaiwerkzaamheden uiteindelijk gunstig zijn voor de ontwikkeling van het natuurbeheertype. Als dit het geval is dan is er geen reden om vanuit de Kwalitatieve Verplichting een boete op te leggen voor de versturende werking van maaiwerkzaamheden.

Doorzaaien

Het doorzaaien van het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland is in strijd met de Kwalitatieve Verplichting, aangezien dat de natuurlijke ontwikkeling van kruiden op het perceel beperkt en verstoort. Kruiden die spontaan inwaaien of anderszins verschijnen op het perceel, zijn in de meeste gevallen de (streekeigen) kruiden waar ook de insecten en andere dieren in het gebied op afgestemd zijn.

Evaluatie en aanpassen KV

Het is voorstelbaar dat op een gegeven moment blijkt dat voor de juiste ontwikkeling van het natuurbeheertype (tijdelijk) maatregelen of activiteiten nodig zijn die in strijd zijn met de Kwalitatieve Verplichting. Als zich dat voor doet, dan kunt u altijd contact opnemen met Groen Ontwikkelfonds Brabant of de provincie Noord-Brabant.

Als u (tijdelijke) activiteiten wilt uitvoeren die in strijd zijn met de KV, dan moet u natuurlijk goed onderbouwen waarom deze uiteindelijk bijdragen aan de ontwikkeling van het betreffende natuurbeheertype. Het is dan mogelijk dat u toestemming krijgt om deze maatregelen of activiteiten uit te voeren. Toestemming om af te wijken van de KV kan alleen verkregen worden van de begunstigde van de KV en dat is in dit geval de provincie Noord-Brabant.

Afhankelijk van de aard en de eventuele tijdelijkheid van deze afwijkende activiteiten/maatregelen wordt ook bekeken of het nodig is om de KV aan te passen. Als blijkt dat er structureel iets niet goed is opgenomen in de KV, dan kan de KV aangepast worden. Het heeft namelijk geen zin iemand aan het onmogelijke te willen houden. Het aanpassen van de KV kan ook de conclusie zijn van de evaluatie van de KV die op uw verzoek na 10 jaar plaatsvindt (zie het artikel 'evaluatie' in de KV).

3. Kwalitatieve Verplichting: de tekst

De Kwalitatieve Verplichting die wordt gevestigd bij de verkoop van grond van de provincie Noord-Brabant, bevat een algemeen deel en een deel dat specifiek is voor het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland. De volledige Kwalitatieve Verplichting van deze openbare inschrijfprocedure vindt u in bijlage C.

Wij beschrijven in artikel 22.4 voor het natuurbeheertype de specifieke gebruiksbepalingen. Dit artikel van de Kwalitatieve Verplichting over het 'nalaten' van activiteiten t.b.v. de ontwikkeling van verschillende natuurbeheertypes wordt momenteel juridisch getoetst. Naar aanleiding daarvan kan de tekst nog veranderen, uiteraard passend bij de bedoelingen die hierboven staan beschreven. Als dat het geval is informeren wij u daarover bij de Nota van Inlichtingen.

De voorlopige tekst voor het natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland is als volgt:

22.3 Gebruik

22.3.1 De Koper gebruikt de Onroerende Zaak voor de ontwikkeling en instandhouding van natuur, zijnde <nader in te vullen> ha natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland en <nader in te vullen> landschapselementen overeenkomstig de voorwaarden en verplichtingen uit deze overeenkomst;

22.3.2 De Koper dient bij het gebruik als bedoeld in lid 1 uitdrukkelijk rekening te houden met de effecten op de Onroerende Zaak van de hydrologische maatregelen die in de omgeving van de Onroerende Zaak zijn of nog zullen worden getroffen ten behoeve van de realisering van natuurdoelen voortvloeiende uit Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Water dan wel daarvoor in de plaats tredend(e) (Europees) beleid en regelgeving.

22.4 Verplichtingen

In verband met het voorgeschreven gebruik van de Onroerende Zaak als bedoeld in artikel 22.3.1 verplicht de Koper zich jegens de Provincie tot het volgende:

22.4.1 Van de Onroerende Zaak zal geen ander gebruik worden gemaakt dan het gebruik als bedoeld in artikel 22.3.1.

22.4.2 De Koper laat na om ter zake van de Onroerende Zaak grondbewerking toe te passen.

22.4.3 De Koper laat na om op de Onroerende Zaak gebruik te maken van bestrijdingsmiddelen.

22.4.4 De Koper laat na om op de Onroerende Zaak gebruik te maken van meststoffen, tenzij bemesting noodzakelijk is voor de ontwikkeling en instandhouding van natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland. In dat geval is alleen ruige/vaste mest toegestaan in een hoeveelheid die het percentage kruiden niet onder een bedekkingspercentage van 20% doet zakken.

22.4.5 De Koper laat na om de Onroerende Zaak te beweiden, tenzij beweiding noodzakelijk is voor de ontwikkeling en instandhouding van natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland. In dat geval is alleen beweiding toegestaan met een hoeveelheid vee die het percentage kruiden met hogere stengels / ruigte niet onder een bedekkingspercentage van 5% doet zakken. Het percentage open plekken / kapotte zode wordt niet meer dan 1%.

22.4.6 De Koper laat al datgene na dat invasieve exoten doet verschijnen op de Onroerende Zaak of verdere verspreiding veroorzaakt. Invasieve exoten zijn soorten die zijn opgenomen op de Unielijst die behoort bij de EU-verordening 1143/2014.

22.4.7 De Koper laat datgene na dat ecosystemen met de daarbij behorende soorten in gevaar brengt of verstoort.

22.4.8 De Koper laat ook overigens al datgene na dat het gebruik van de Onroerende Zaak

als bedoeld in artikel 22.3.1 belemmert, bemoeilijkt of verhindert.

4. Artikel 14 in de verkoopovereenkomst

In de verkoopovereenkomst die bij deze openbare inschrijfprocedure hoort, staat in artikel 14 dat Koper verplicht is beheerwerkzaamheden uit te voeren die zorgen voor de omstandigheden waarin flora en fauna zich kunnen ontwikkelen die typerend zijn voor het betreffende natuurbeheertype. Dat is een aanvullende manier, naast de Kwalitatieve Verplichting, om juridisch vast te leggen dat natuurbeheertype N12.02 kruiden- en faunarijk grasland op de juiste manier beheerd wordt. Als u uw beheerplan uitvoert waarop de gunning gebaseerd is bij deze openbare inschrijfprocedure, dan handelt u conform dit artikel.